

Háda Attila*:

Gőzerővel készülnek a bankok a módosuló uniós tőkeszabályokra

2025-től módosul a bankok tőkehelyzetére vonatkozó szabályozási környezet. A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság 2017 végén elfogadta a Bazel III véglegesítését, melynek európai uniós implementációja a tőkekövetelmény rendelet (CRR), valamint a tőkekövetelmény irányelv (CRD) módosításával valósul meg. Az MNB 2024 szeptemberében kérdőíves felmérést indított, hogy áttekintse a magyarországi hitelintézetek [CRR3-as](#) felkészülését és a tőkemegfelelési helyzetükre gyakorolt előzetesen várható hatásokat. Az MNB emellett rendkívüli adatszolgáltatást is bekért az átállás hatásainak számszerűsítéséhez, amelyet a 2024 végi adatok alapján jövő február végéig kell beküldeniük az intézményeknek.

A felmérés eredményeit összegezve megállapítható, hogy **minden intézmény megkezdte a felkészülést és elindította CRR3 implementációs projektjét**, melyhez általában külsős partnerek (IT szolgáltatók, tanácsadók) részvételét is igénybe vették. A külföldi anyavállalattal rendelkező bankok esetében jellemző központi projektek már korábban elindultak, de az új adatigények kinyerése, adattárházi rendszerben történő biztosítása ebben az esetben is helyi feladat. **A projektek státusza ugyanakkor heterogén**: míg a kisebb intézmények a legtöbb esetben az adatigények felmérésénél tartanak, addig a nagyobbak sok esetben már a rendszerfejlesztési fázis befejezésén dolgoznak. A szükséges IT-fejlesztések döntő része várhatóan 2025. első negyedév végéig megvalósul, ezt követően pontosíthatók a tőkehelyzetre vonatkozó előzetes hatásvizsgálatok.

Az új szabályok szerinti [első, a bankok tőkehelyzetére vonatkozó hivatalos COREP jelentést](#) 2025. első negyedévi adatokon alapulva eredetileg jövő májusban kellene megküldenie az intézményeknek. Az Európai Bankhatóság (EBA) azonban **6 hetes határidő-hosszabbítást engedélyezett**, mivel a riportingfolyamatok kialakításának, adattáblák fejlesztésének is jelentős az időigénye, **így azt végül 2025. június 30-ig kell teljesítenie a bankoknak**. A jövő év eleji átállás hatásainak felmérését biztosító, az MNB által kért szűkített tartalmú adatszolgáltatás 2025. február végi határideje az intézmények várakozása alapján teljesíthető lesz.

Az előzetes szakértői becslések alapján a bankok tőkehelyzetét leginkább befolyásoló, hitelkockázatra vonatkozó kockázattal súlyozott kitétséérték (TREA) esetében a változás várhatóan nem lesz jelentős a CRR3 által biztosított átmeneti szabályok Gőzerővel leteltét követően sem (ezek - többek között - a részvényjellelű kitétségekre, a speciális hitelezési kitétségekre, a feltétel nélkül felmondható kötelezettségekre, az ingatlanértékelési előírásokra, valamint a tőke-küszöbértékre vonatkoznak). **Az átmeneti rendelkezések ugyanakkor jelentősen elnyújtják a tőkekövetelmény szigorítások hatásait.**

A hitelkockázathoz kapcsolódó főbb szabályozói változásokat és az implementációhoz kapcsolódó feladatokat az alábbi táblázat mutatja be.

Sztenderd módszer: a szabályozói változások célja a kockázaterzékenység növelése.

Szabályozói változás	Feladat
0%-os hitelkonverziós tényező (CCF) megszüntetése helyette min. 10% alkalmazása, 40%-os CCF bevezetése (korábbi 20, 50% súlyok helyett)	Termékkategóriák megfeleltetése szabályozói kategóriáknak megfelelően, felmondhatóság értékelése
Az intézmény által kínált, de az ügyfél által még el nem fogadott olyan szerződéses megállapodások, amelyek kötelezettségvállalássá válnának, ha az ügyfél elfogadná őket.	Lehetséges tranzakciók azonosítása, fejlesztés, nyilvántartási folyamat kialakítása
Új kitétségsztyályok bevezetése	Alárendelt kitétségek; földterületszerzéssel, fejlesztéssel és építéssel szembeni (ADC) kitétségek azonosítása, nyilvántartása
Nem minősített intézményi kitétségeknél elvégzendő sztenderd (SCRA) minősítési folyamat	Minősítési szempontrendszer kialakítása, külső adatigények biztosítása
Speciális hitelezési (SL) kitétségek, új kitétségi osztály IRB-hez hasonlóan	Ügyletek azonosítása, projektfázis értékelése/nyilvántartása súlyozáshoz
Retail ügyfeleknél: devizanemeltérés miatt magasabb kockázati súlyok, tranzakciós ügyfelek kedvezményes kockázati súlya	Input adatok beépítése (pl.: ügyfél jövedelem devizaneme, rulírozó jellegű hitelek historikus adatainak gyűjtése)
Ingatlannal fedezett kitétségek: új ingatlanérték fogalom (property value) bevezetése, új kockázati súlyok ETV alapon	Súlyok meghatározásához többletinformációk megszerzése, ETV ráták számításához szükséges alapadatok biztosítása (pl.: fedezeti adatok tisztítása, múltbeli átlagos ingatlanértékekkel való összehasonlítás a prudens ingatlanérték meghatározásához)
Részeseések szigorúbb kezelése (250%, 400%-os súlyok bevezetése),	Többletinformációk beszerzése (pl.: tőzsdén jegyzett/nem jegyzett részeseés, kockázati tőkebefektetés megkülönböztetése)
Fedezetek figyelembe vehetőségénél alkalmazott haircutok változásai	Alkalmazott biztosítéki haircutok frissítése a kalkulációs rendszerekben
Külső hitelminősítések megfeleltetése kockázati súlyokkal, megfeleltetés belső minősítésekkel	Mapping táblák frissítése új szabályok szerint, belső minősítések kialakítása/átalakítása összehasonlíthatóság biztosítása

IRB módszer: a szabályozói változások célja az alkalmazhatóság szűkítése, modellezési kockázatok csökkentése, hogy megbízhatóbb eredményt adjon.

Szabályozói változás	Feladat
Részeseések esetében az IRB módszertan kivezetése	Átmeneti szabályok figyelembevétele, magasabb kockázati súlyok érvényesítése sztenderd módszer kialakítása
AIRB módszer nem lesz elérhető az intézmények, nagyvállalati, egyéb pénzügyi szektorbeli ügyfeleknél	FIRB/sztenderd módszertanok bevezetése az érintett portfóliókon
Új kitétségi osztályok kialakítása (pl.: önkormányzati/közszektorbeli intézmények)	Új szegmentációs szabályok kialakítása/specifikáció frissítése
Modellezési gyakorlatok megváltozása (pl.: CCF becslés)	Minősítőrendszerek fejlesztése, paraméterbecslések frissítése
1,06-os szorzó kivétele a tőkefüggvény képletéből, szabályozói paraméterek frissítése (LGD, CCF)	Specifikáció frissítése
Input floor-ok bevezetése: minimum PD, LGD, CCF értékek	Módszertan/specifikáció frissítése
Tőke-küszöbérték (output floor) hatás <i>(IRB bankok tőkekövetelménye nem haladhatja meg a sztenderd módszertanokkal számolt tőkekövetelményük 72,5%-át)</i>	Sztenderd módszer szerinti tőkeszámítás kialakítása, külső hitelminősítések beszerzése

A sztenderd módszertant alkalmazó bankok esetében jellemzően kismértékű (10 százalékot meg nem haladó) hitelkockázati teljes kockázati kitétséérték (TREA) növekedés valószínűsíthető. Ezt elsősorban az ingatlanal fedezett kitétségek esetében adódó változások generálhatják, de az új kitétségi osztályok bevezetése is okozhat majd tőkeigény-növekményt. A belső minősítési módszertant (IRB) használó intézményeknél átlagosan 5-10 százalékos hitelkockázati TREA-csökkenés várható az előzetes becslések szerint, amely leginkább a szabályozói paraméterek kedvező irányú változásaiból (például az alacsonyabb LGD-értékekből) és egyéb módszertani hatásokból (például a tőkefüggvényben szereplő 1,06 szorzótényező megszüntetéséből) ered. Ezek összességében kedvezően érintik ezen hitelintézetek tőkehelyzetét.

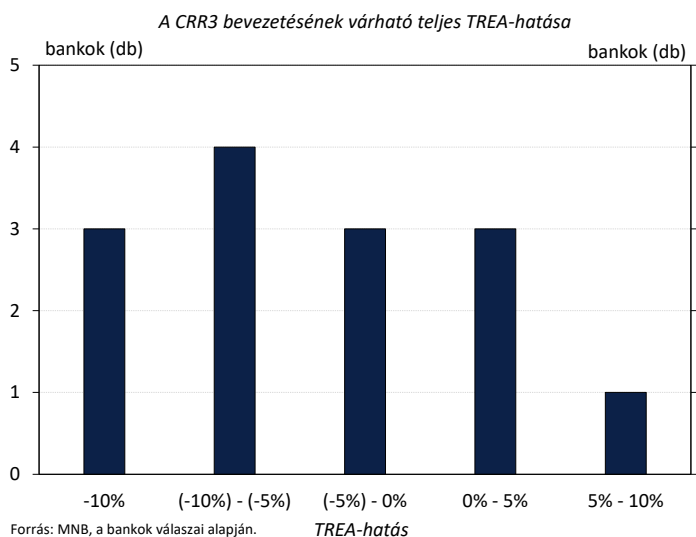
A piaci jellegű kockázatok (FRTB és CVA kockázatok) belül a kereskedési könyvre vonatkozó piaci kockázati tőkekövetelmények bevezetését [1 évvel elhalasztják](#), de a központosított fejlesztések a nagyobb bankoknál már előrehaladtak. A piaci szereplők egységesen növekedést várnak a CRR3 által bevezetésre kerülő változásoktól, ami az alacsony bázisértékek miatt több banknál jelentős (10% feletti) is lehet adott kockázati kategórián belül. A hazai intézmények ugyanakkor nem

rendelkeznek jelentős pozíciókkal (kereskedési könyvi értékpapír-pozíciók, nem mentesített OTC derivatív pozíciók), ezért a belső modellek helyett az egyszerűbb, sztenderd módszerek alkalmazása várható. **A piaci kockázatoknak a teljes kockázatokkal súlyozott eszközökön (RWA) belüli alacsony részaránya miatt az átállás nominális hatása nem lesz jelentős, így az intézmények tőkehelyzetét sem fogja érdemben befolyásolni.**

A működési kockázatok esetében a korábbi módszertanok (BIA-Alapmutató módszer, STA- Sztenderd módszer, AMA-fejlett módszer) helyett új sztenderd módszert (SMA) vezetnek be. A piaci szereplők jelentős része már jelenleg is kalkulálja az új szabályok szerinti tőkekövetelményét, mivel az már a korábban megjelent jogszabálytervezetekben is szerepelt és nem igényelt komplex informatikai fejlesztéseket. Ezért a legtöbb bank a II. pillér alatt (a bankoknál a tőkekövetelményt a különböző kockázatokot lefedő pillérek alapján számítják ki) már felhasználta annak eredményeit.

A változásokat tekintve jelentősebb (működési kockázati TREA 10%-át meghaladó) növekedés jellemzően az AMA módszertant alkalmazó bankok esetében várható. A BIA módszertant alkalmazó intézmények esetében általában jelentősebb csökkenés várható, amely a kamatjövedelemnél bevezetett eszköz plafon (2,25%) és a legalacsony jövedelemkategóriára eső alacsonyabb kockázati súllyal (12%) magyarázható.

A kockázatok összességét lefedő teljes TREA-hatás szektorszinten mérsékelt maradhat, mivel az intézmények többsége csökkenést vár. Azon bankoknál, ahol a tőkehelyzetre negatív hatást gyakorló TREA-növekedés várható, annak hatása az egyes intézmények szintjén várhatóan nem haladja majd meg a TREA 10 százalékát.



Ugyanakkor a kockázatérzékenység növekedésével együtt járó megnövekedett adatigények jelentős IT-fejlesztési erőforrást jelentenek, amit az IRB bankoknak is teljesíteniük kell a (output floor) követelményeik meghatározásához. (Az IRB bankok tőkekövetelménye ugyanis nem lehet kevesebb, mint a sztenderd módszerrel számított tőkekövetelmény 72,5 százaléka. Ennek elérése egy 5 éves átmeneti szabályt követően válik kötelezővé, melynek első lépése, hogy 2025-ben az IRB bankok tőkekövetelménye nem lehet kisebb, mint a sztenderd módszerrel számított tőkekövetelmény 50 százaléka.)

Az európai bankok esetében valószínűleg komoly korlátozó tényezőt jelent az output floor bevezetése, azonban ez a hazai intézmények előzetes várakozásai alapján várhatóan nem jelent majd TREA-növekedést. Ezt igazolja az is, hogy az IRB módszertant használó hazai bankoknál az átlagos hitelkockázatra vonatkozó súlyok nem mutatnak jelentősebb eltérést a sztenderd módszertanokhoz képest.

Összességében elmondható, hogy a hazai intézmények felkészülése megfelelő ütemben halad. Az új CRR3 szabályokra való átállás a bankok előzetes várakozásai alapján nem fog jelentős negatív hatást gyakorolni az intézmények tőkehelyzetére, ugyanakkor a hatások iránya jelentősen függ az egyes intézmények üzleti modelljétől és a jelenleg alkalmazott módszertanoktól. Mindezek alapján a CRR3 hatályba lépése 2025 elején szektorszinten 150 milliárd forintnyi plusz tőkeigényt fog generálni az MNB becslése szerint. Az új tőkeszabályok alkalmazása a szabad tőke magas szintje (közel 1970 milliárd forint) miatt rendszerszinten nem fogja érdemben befolyásolni a bankok hitelezési képességét.

** A cikk megírásában közreműködött még Pádár-Kulics Nikoletta és Lehőcz Patrícia.*

A szerző és a közreműködők az MNB Hitelintézeti vizsgálati és fogyasztóvédelmi igazgatóságának munkatársai

„Szerkesztett formában megjelent 2024. december 2-án a Portfólió.hu oldalon.”